

කොමේනියස්ගේ අධ්‍යාපන දර්ශනය

ටී.පී.එච්.එන්. ජයන්ත අමරසූරිය

හැඳින්වීම

අධ්‍යාපන විද්‍යා අධ්‍යයන විමර්ශන ශාස්ත්‍රීය ග්‍රන්ථය වෙත ඉදිරිපත් කරන මෙම ලිපිය මගින් අධ්‍යාපනය පිළිබඳ දාර්ශනික චින්තාව පෝෂණය කිරීමට දායක වූ අපරදිග දාර්ශනිකයන් අතරින් දාහත්වන සියවස තුළ අධ්‍යාපන දර්ශනයට නවමු අත්දැකීම් රාශියක් එක් කළ ජෝන් ආමෝස් කොමේනියස් හෙවත් ජෝන් ආමෝස් කොමෙන්ස්කි නම් දාර්ශනිකයා පිළිබඳවත් විශ්ව අධ්‍යාපනය සඳහා ඔහු විසින් ඉදිරිපත් කළ දාර්ශනික අදහස් හා මතවාද පිළිබඳවත් විමසා බැලීමට අපේක්ෂා කෙරේ. අධ්‍යාපන විද්‍යාව පිළිබඳ හදාරණ ඕනෑම විද්‍යාර්ථයකු මෙන් ම අධ්‍යාපනය පිළිබඳ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන්, අධ්‍යාපනඥයන්, දේශපාලනඥයන්, ගුරුවරුන් ආදී අධ්‍යාපනය හා සම්බන්ධ වන කිසියම් හෝ පුද්ගලයෙකු විසින් මනා අවබෝධයක් ලබා ගත යුතු විෂය ක්ෂේත්‍රයක් ලෙස අධ්‍යාපන දර්ශනයට හිමි වන්නේ වැදගත් ස්ථානයකි. අධ්‍යාපනයේ දාර්ශනික පදනම යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ අධ්‍යාපනය කෙරෙහි බලපෑ අපරදිග හා පෙරදිග චින්තකයන්ගේ, දාර්ශනිකයන්ගේ චින්තාවන් අධ්‍යාපනය කෙරෙහි බලපෑ ආකාරය හැඳෑරීමයි. අධ්‍යාපනය පිළිබඳ වර්තමානයේ පවතින බොහෝ සංකල්ප හා මතවාදයන් සංවර්ධනය වී ඇත්තේ එම දාර්ශනික චින්තාවන්ගේ ආභාසයෙනි. මින් බොහෝ දාර්ශනිකයෝ එක එල්ලේ අධ්‍යාපනය පිළිබඳ අදහස් දැක්වූවෝ නොවෙති. ඔවුන්ගේ විෂය වූයේ පරමාදර්ශ (Ideals) ප්‍රඥාව (Wisdom) යථාර්ථය (Reality) ඇගයුම් (Values) ඥාණ විභාගවාදය (Theory of knowledge) ආචාර විද්‍යාව (Ethics) වැනි කරුණු ය (චන්ද්‍රසේකර, 2009:09). තව ද දර්ශනය යන විෂය එකම විෂයකට ම සීමාවූවක් නොවේ. බර්ක්ලේ, ඇක්වයිනාස් වැනි දාර්ශනිකයන් ආගමික විෂය ඔස්සේ ද ජ්‍යෝතිෂ, ඇරිස්ටෝටල් ආදීන් දේශපාලන විෂය ඔස්සේ ද බර්ට්‍රන්ඩ් රසල් වැන්නන් ගණිත විෂය ඔස්සේ ද මිනිසා පිළිබඳ දාර්ශනික මතවාද ඉදිරිපත් කර ඇත.

ඒ අනුව හොඳ අධ්‍යාපන ක්‍රමයක් ජීව විද්‍යාත්මක, මනෝ විද්‍යාත්මක හා සමාජ විද්‍යාත්මක පදනමකින් යුක්ත වන්නායේ ම දාර්ශනික පදනමක් සහිතව සකස් කිරීම වැදගත් බව පෙනේ (සේනාධීර සිල්වි, ව්‍යාපාරික ශාමිත්ද, 2002:03).

අධ්‍යාපනය පිළිබඳ දාර්ශනික චින්තාව අධ්‍යාපනයට පදනමක් සපයන බව ඉහත කරුණු මගින් සනාථ වන පසුබිමක ජෝන් ආමොස් කොමේනියස් විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද අධ්‍යාපන දර්ශනය තුළ, අධ්‍යාපන කාර්යයට වඩාත් සමීප වීමට සුදුසු ප්‍රවේශ මාර්ග හඳුනා ගැනීම, අධ්‍යාපනයේ යාන්ත්‍රීකරණ ස්වභාවය ඉක්මවා යන ස්වාභාව ධර්මයන් සමග අනුගත වෙමින් අවබෝධාත්මක අධ්‍යාපනික ප්‍රවේශයකට යොමු වීම, අධ්‍යාපන ක්‍රියාවලියේ දී මව් භාෂාව හා අනෙකුත් සම්භාව්‍ය භාෂාවන් වැදගත් වන ආකාරය, අධ්‍යාපනයට අදාළව සමාජය ප්‍රතිසංස්කරණ සිදුවිය යුතු ආකාරයන් වැනි අධ්‍යාපනය හා වඩාත් සංවේදී වන කරුණු පිළිබඳ සිය දාර්ශනික මතවාද ඉදිරිපත් කර ඇත. එම කරුණු අතරින් පළමුව කොමේනියස් පිළිබඳ සාමාන්‍ය තොරතුරු ද, පැවැති සාම්ප්‍රදායික අධ්‍යාපන ක්‍රමය පිළිබඳ ඔහුගේ විවේචන, සහ ඔහු විසින් හඳුන්වා දෙන ලද අධ්‍යාපනික ප්‍රතිසංස්කරණ හා ඒවා ප්‍රායෝගික තලයකට ගෙන ඒ මට කටයුතු කළ ආකාරයත්, එම හඳුන්වා දීම් 21 වන සියවසේ අධ්‍යාපන ක්‍රමය හා කොතෙක් දුරට සමපාත වන්නේදැයි විමසා බැලීමටත් අපේක්ෂා කරමි.

කොමේනියස් පිළිබඳ පසුබිම් තොරතුරු

නූතන අධ්‍යාපනයේ පියා ලෙස සැලකෙන ජෝන් ආමොස් කොමේනියස් හෙවත් ජෝන් ආමොස් කොමෙන්ස්කි පිළිබඳ පසුබිම් තොරතුරු විමසා බැලීම මගින් ඔහු පිළිබඳවත් ඔහු විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද අධ්‍යාපන දර්ශනය පිළිබඳවත් එවන් අධ්‍යාපන දර්ශනයක් ඉදිරිපත් කිරීමට පදනම් වූ සාධක පිළිබඳවත් මනා අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට අවකාශ සැලසේ. මොහු 1592 මාර්තු මස 28 දින වර්තමාන චෙක් ජනරජයේ කොටසක් වන නිව්නිස්, මොරාවියා හැබ්ස්බර්ග් ග්‍රාමයේ උපත ලැබූ අතර 1670 නොවැම්බර් මස 15 දින නෙදර්ලන්තයේ ඇම්ස්ටර්ඩැම් හි මිය ගියේය (<https://www.britannica.com/no date>).

වයස අවුරුදු 10 දී ඔහුගේ දෙමාපියන් ඔහුට අහිමි වන අතර, නිසි භාරකරුවකු නොවූයෙන් සිය අධ්‍යාපනය පසුබෑමකට ලක්විය. දුෂ්කර දිවියක් ගත කරමින් වයස අවුරුදු 17 දී ප්‍රිරෝ හි ලතින් පාසලකට ඇතුළත් ව පූජකවරයෙකු වීම සඳහා අවැසි පාඨමාලා හදාරන ලදී. එහි දී මොරාවියානු ක්‍රිස්තියානි සමාජයේ මූලධර්ම අධ්‍යයනය කිරීමට කොමේනියස්ට හැකිවිය. මැට්ට්ට්කියුලේෂන් විභාගය සමත් ව ලතින් පාසලේ ගුරු මණ්ඩලයට සම්බන්ධව අනතුරුව (1613) හයිඩෙල්බර්ග් විශ්වවිද්‍යාලයට ඇතුළත් විය. කුඩා කල සිට ආගමික පසුබිමක හැදී වැඩුණු කොමේනියස් ක්‍රිස්තියානි ආගම පිළිබඳ අත්කරගත් පරිචයත්, සමාජ අත්දැකීම් හා විශ්වවිද්‍යාල අධ්‍යාපනයෙන් ලත් ශාස්ත්‍රීය දැනුම් සමභාරයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස දේවධර්මාචාර්යවරයෙක්, දාර්ශනිකයෙක්, අධ්‍යාපනඥයෙක් ලෙස ප්‍රකට විය. ක්‍රිස්තියානි ආගම පිළිබඳ හසල දැනුමක් අත්කරගත් කොමේනියස් බ්‍රිතාන්‍යයෙකු ලෙස කටයුතු කළ අතර විශ්ව අධ්‍යාපනයේ ආරම්භක දර්ශනවාදියෙකු විය. ඔහු දහ හත්වන සියවසේ මැද භාගය දක්වා ප්‍රොතෙස්තන්ත්‍ර යුරෝපය පුරා පාසල් මෙහෙය වූ අතර අධ්‍යාපනය පිළිබඳ ආණ්ඩුවලට උපදෙස් දුන්නේය. කොමේනියස් තමන් ලද සමාජයීය, දේශපාලන, ආර්ථික හා ආගමික අත්දැකීම් හා දැනුම පදනම් කර ගනිමින් සමාජ අවශ්‍යතාවන් මැනවින් හඳුනාගෙන දේශපාලන සමගිය, ආගමික සංහිදියාව සහ අධ්‍යාපනයේ සහයෝගීතාව අවධාරණය කරන “පැන්සොගිස්වාදය” නම් දර්ශනයක් වර්ධනය කිරීමට කටයුතු කරන ලදී. එම දර්ශනය ලොව පුරා සිටින සියලුම මිනිසුන්ට ප්‍රවේශ විය හැකි පරිදි සමාජ ප්‍රතිසංස්කරණ සමඟ ඒකාබද්ධ වූ සියලු දැනුම ඒකාබද්ධ කිරීම වෙනුවෙන් පෙනී සිටියේය. මෙම “විශ්වීය දැනුම” වර්ධනය කිරීම හා බෙදා හැරීම තුළින්, සාමකාමී ලෝකයක් ස්ථාපිත කරමින් මානව වර්ගයා සහජීවනයෙන් ජීවත් වීමට පැමිණෙන බව ඔහු විශ්වාස කළේය. පැන්සොගිස්වාදයේ මෙම දර්ශනය එදිනෙදා ජීවිතයට අධ්‍යාපනය මගින් සම්බන්ධ කර ඇති අතර සියලු දැනුම සඳහා ක්‍රමානුකූල සම්බන්ධතාවක් වර්ධනය කිරීමේ වැදගත්කම අවධාරණය කරන ලදී. කොමේනියස්ගේ මෙම දර්ශනය ඵලට මෙතෙක් ක්‍රියාත්මක වූ අධ්‍යාපන ක්‍රමය ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමටත් ඒ තුළින් වඩා ප්‍රායෝගික හා ඵලදායී නව අධ්‍යාපන ප්‍රවේශයක් හඳුන්වා දීමටත් සමත් විය (www.newworldencyclopedia.org/no date).

පෝන් ආමොස් කොමේනියස් හඳුන්වා දුන් පැන්සොගිස්වාදයේ මූලධර්ම

(Pansophism) පන්සොගිස්වාදී දර්ශනය, අධ්‍යාපනයේ පරමාර්ථය ලෙස ඉදිරිපත් කළේ කාන්තාවන් සහ ළමුන් ඇතුළු සියලුම මිනිසුන් සහ සියලුම ජාතීන් අතර විශ්වීය දැනුම වර්ධනය කිරීමයි. කොමේනියස් උපකල්පනය කළේ උගත් මිනිසුන් යනු ඔවුන්ව නිර්මාණය කර ඇති දෙවියන් වහන්සේට සමාන වීම සඳහා සියලු මූලාශ්‍රවලින් දැනුම සොයන පිරිසක් ලෙස ය. කොමේනියස්, ඉගෙනීම ජීවිත කාලය පුරාම දියත්විය යුතු ක්‍රියාවලියක් විය යුතු බව විශ්වාස කළ අතර ඔහු අඛණ්ඩ අධ්‍යාපනය වෙනුවෙන් පෙනී සිටියේය. ඔහු නිවැරදි අධ්‍යාපනය ක්‍රිස්තු ධර්මය කේන්ද්‍ර කරගත් පැන්සොගිස්ට් ලෙස දුටුවේය. Pansophism තුළ, අධ්‍යාත්මික, දාර්ශනික සහ විද්‍යාත්මක ඉගෙනීම ඒකාබද්ධ වේ. අධ්‍යාපනය තුළින් මානව වර්ගයා යහපත් අතට හැරවිය හැකි බව ඔහු විශ්වාස කරන ලදී. පැන්සොගිස්වාදී දර්ශනය මගින් අධ්‍යාපනය පිළිබඳ ඉදිරිපත් කර ඇති කරුණු විමර්ශනය කිරීමේ දී අනාවරණ වන්නේ කොමේනියස් ඉදිරිපත් කළ අධ්‍යාපන දර්ශනය සාකච්ඡා ගුණයෙන් යුත් එකක් බවයි. එවන් ඉහළ ප්‍රමිතීන්ගෙන් යුත් අධ්‍යාපන ක්‍රමයක් උදෙසා පහත දැක්වෙන මූලධර්ම මත පිහිටා කටයුතු කිරීම අත්‍යවශ්‍ය බව කොමේනියස් පවසයි.

කොමේනියස් පැවසුවේ, මූලික වශයෙන්, අධ්‍යාපනය සඳහා දෙමාපියන් වගකිව යුතු නමුත් ඔවුන්ට එය කිරීමට නොහැකි වුවහොත්, ඔවුන් වෙනුවට පාසල් අවශ්‍ය වනු ඇති බවයි. කොමේනියස්ට අනුව, පරමාදර්ශී පුද්ගලයාගේ ප්‍රතිරූපය වූයේ “පැන්සොගිස්ට්” හෙවත් දෙවියන්, ස්වභාවධර්මය සහ මනුෂ්‍යයන් පිළිබඳ සියලු දැනුම උගත් පුද්ගලයෙකි. ඔහු විශාල පින්තූරවලින් සිතීමට නැඹුරු වූ අතර ජීවිතයේ බොහෝ ඉගෙනීම් එකට ගෙනුණු ඒවා විය යුතු බව විශ්වාස කළේය, එය ඔහු Via Lucis හෝ “ආලෝකයේ මාර්ගය” ලෙස හැඳින්වීය. ඔහුගේ අදහස් නිර්මාණාත්මක සහ ප්‍රායෝගික ඉදිරි දර්ශනයක් සහිත වූ අතර, එය අප නමට ආකර්ෂණය වීමට එක් හේතුවකි. ඔහුගේ ජීවිත කාලය තුළ ඔහු සාකච්ඡා විෂයමාලා සහ මානව අභිවෘද්ධිය ආදී මූලධර්ම පිළිබඳ අවධානය යොමු කළ අතර ඔහුගේ කාර්යය මානව

හිමිකම් සහ ලොව පුරා මානව වර්ගයාගේ එකමුතුකම සහ නිදහස කෙරෙහි බලපා ඇත.

අධ්‍යාපනය පිළිබඳ කොමේනියස්ගේ දාර්ශනික අදහස්

අධ්‍යාපනය පිළිබඳ කොමේනියස්ගේ අදහස් පරීක්ෂා කිරීමේ දී තත්කාලයේ වෙක් රාජ්‍යයේ ක්‍රියාත්මක වූ අධ්‍යාපනය ක්‍රමය ප්‍රතිසංස්කරණයට ලක්විය යුතු බව අවධාරණය කර ඇත. ඔහු පවතින අධ්‍යාපන ක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම මගින් ඉගැන්වීමේ ක්‍රමවල විප්ලවීය වෙනසක් සිදුවිය යුතු බවත්, ඉගෙනීම වේගවත්, ප්‍රසන්න සහ පරිපූර්ණ වීමට ඉඩ සලසන ප්‍රවේශයක අවශ්‍යතාව දැඩිව අවධාරණය කරන ලදී. පැවැති ක්‍රමය තුළ ඉගැන්වූ කරුණු අවබෝධ කර නොගෙන මනසින් පෙළ කටපාඩම් කරනවාට වඩා දරුවන් ස්වභාවිකව ඉගෙන ගන්නා ආකාරය හොඳින් සලකා බැලිය යුතුව බව පෙන්වා දෙන ලදී. කොමේනියස්ට අනුව ඉගැන්වීමේ මාධ්‍ය ලෙස ලතින් භාෂාව පමණක් නොව සිසුන්ගේ ස්වභාවයෙන් ඉගැන්වීමේ වැදගත්කම අවධාරණය කරන ලදී. සියලු ජාතීන්ට අයත් කාන්තාවන් සහ ජනතාව ඇතුළත් අවස්ථා සහිත විශ්වීය අධ්‍යාපන ක්‍රමයක් ස්ථාපිත කිරීම වෙනුවෙන් පෙනී සිටියේය (<https://www.britannica.com/> no date). කොමේනියස් ඉගෙනුම් සමාජයකට අදාළව ආදර්ශ සපයමින් තමන් ද ලතින් භාෂාව ඉගෙනීමට යොමු වීමත් අන් අයට ලතින් භාෂාව ඇතුළු වෙනත් භාෂා ඉගෙන ගැනීමට පහසුකම් සැලසීමත් කැපීපෙනෙන ලක්ෂණ විය. භාෂා ඉගෙන ගැනීම යුරෝපීය සංස්කෘතිය හැදෑරීමට පහසුකම් සලසන බවත් ඒ තුළින් අධ්‍යාපන ක්‍රියාවලියේ සාකච්ඡා ස්වභාවය තවදුරටත් වර්ධනය කිරීමට හැකිවන බවත් පෙන්වා දෙන ලදී. ලතින් භාෂාව එවකට පාසල්වල ඉගැන්වීමේ භාෂාව වූවත් ව්‍යාකරණවලට පමණක් අවධානය යොමු කරනවා වෙනුවට ප්‍රයෝජනවත් කරුණු පිළිබඳව ඉගෙනීම යෝජනා කරන ලදී. සම්භාව්‍ය භාෂාව ඉගෙනීම වැදගත් වන අතර අනෙකුත් විෂයයන් ද වැදගත් බව පෙන්වා දෙන ලදී. එකල සම්මත පුරුද්ද වූ පාසලේ ලතින් භාෂාව ඉගැන්වීමට අමතරව, අවට ලෝකයේ සත්‍ය නිරීක්ෂණය කිරීමට සහ සොයා ගැනීමට දරුවන්ට පුහුණු කිරීම සඳහා ඔවුන්ගේ ප්‍රාථමික භාෂාවෙන් ඉගැන්වූ අනෙකුත් විෂයයන් ද ලබා දිය යුතු බව යෝජනා කරන ලදී. සියලුම විෂයයන් ඉගෙනීම ඒකාබද්ධ

කළ යුතු බවත් මාතෘකා බණ්ඩනය කරනවාට වඩා විෂයයන් අතර සම්බන්ධය තිබිය යුතු බව පෙන්වා දෙයි. විෂය මාලාව අවධානය යොමු කළ යුත්තේ ප්‍රධාන මූලධර්ම කෙරෙහි මිස සුළුපුළු, නිෂ්ඵල කරුණු කෙරෙහි නොවන බවත් ව්‍යාකූල විය හැකි සහ අධික බරක් ඇති කළ හැකි ඕනෑවට වඩා විස්තර, ප්‍රධාන සංකල්පවල ස්ථානය නොගත යුතු බවත් ඉගැන්වීමේ ක්‍රම සමස්ත පුද්ගලයාටම අදාළව ක්‍රියාත්මක කළ යුතු බවත්, පොදු දේශන ආකෘතිය භාවිතා කරනවාට වඩා, ඉන්ද්‍රියයන් ඒකාබද්ධ කිරීම සහ පරිකල්පනය පෝෂණය කිරීම සාර්ථක ඉගෙනීමකට හේතුවන බව පෙන්වා දෙන ලදී. කොමෙන්ස්කිට අනුව අධ්‍යාපනයේ පරමාර්ථය වන්නේ ඉගෙනීම, සදාචාරය සහ ක්‍රිස්තියානි ඇදහිල්ලෙන් සමන්විත ප්‍රඥාව අත්පත් කර ගැනීමයි. මිනිසුන්ට සදාකාලික දේ ඉගැන්විය යුතු බවත්, සදාකාලික අභිමි වීමේ අවදානමකින් තොරව සදාකාලිකත්වය සඳහා දෛවෝපගත වූ ඔවුන්ගේ අවසානය ගැන නොදැන සිටිය නොහැකි බවත් ඔහු පැවසීය (<https://www.pgpedia.com/c/no date>).

කොමේනියස්ට අනුව අධ්‍යාපන තුළ සිදුවිය යුතු ප්‍රතිසංස්කරණ

අධ්‍යාපන ක්‍රමයේ ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා කරුණු දෙකක් අවශ්‍ය බව කොමේනියස්ගේ අදහස විය. පළමුව, ඉගෙනීම වේගවත්, ප්‍රසන්න සහ පරිපූර්ණ වීමට හැකි වන පරිදි ඉගැන්වීමේ ක්‍රමවල විප්ලවයක් අවශ්‍ය බව පෙන්වාදුන් අතර, ගුරුවරුන් “සොබා දහමේ අඩිපාටේ” යා යුතුව පවසන ලදී. එයින් ඔහු අදහස් කරන්නේ ගුරුවරුන් දරුවාගේ මනස සහ ශිෂ්‍යයා ඉගෙන ගන්නා ආකාරය කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ යුතු බවයි. කොමේනියස් මෙම අදහස් තම The Great Diactic සහ The School of Infancy යන කෘතීන් හි තේමාව බවට පත් කළේය. ඩිඩැක්ටිකා මැග්නා, සාමාන්‍යයෙන් ඉංග්‍රීසියෙන් ද ග්‍රේට් ඩිඩැක්ටික් ලෙස ද හැඳින්වේ. මෙහි අර්ථවත් පරිවර්තනීය අදහස වන්නේ “ඉගැන්වීමේ සම්පූර්ණ කලාව” යන්නයි. එය මිනිසුන් ඉගෙන ගන්නා ආකාරය සහ ළදරු විශේෂ සිට විශ්ව විද්‍යාලය හරහා සහ ඉන් ඔබ්බට ඉගැන්විය යුතු ආකාරය ගවේෂණය කළේය. The School of Infancy ළමා විශේෂ මුල් අවධියේ ළමයින් සහ ඔවුන්ගේ අධ්‍යාපනය පිළිබඳ මව්වරුන් විසින් දැන ගත යුතු කරුණු ඇතුළත් පොතක් ලෙස අවධානයට ලක්විය. දෙවනුව, යුරෝපීය

සංස්කෘතිය වෙත සියලු දරුවන්ට ප්‍රවේශ වීමට නම්, ඔවුන් ලිඛිත භාෂාව ඉගෙන ගැනීම අවශ්‍ය බව පෙන්වා දෙන ලදී. එහෙත් එවකට භාවිතයේ තිබූ අකාර්යක්ෂම හා අක්‍රමවත් ඉගැන්වීම් ක්‍රමවලට වඩා ලිඛිත භාෂාව ඉගැන්වීමට වඩා හොඳ ක්‍රමයක් ඇති බව කොමේනියස් විශ්වාස කළේය (<https://www.britannica.com/no> date). ඒ සඳහා කොමේනියස් මෙතෙක් භාෂාව ඉගෙනීමේ දී ව්‍යාකරණයට මූලිකත්වය දී කටයුතු කරනු වෙනුවට සමාජ පරිසරය ආශ්‍රිත සංසිද්ධි පිළිබඳව ද ඉගෙන ගැනීමට සුදුසු ක්‍රමවේදයක් ඉදිරිපත් කරන ලදී. මේ සඳහා ඔහු Janua Linguarum Reserata, නමින් ලිඛිත සහ වෙස් යන භාෂා දෙකෙන්ම ලෝකය පිළිබඳ ප්‍රයෝජනවත් කරුණු විස්තර කරන පෙළ පොතක් ලිවීය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සිසුන්ට භාෂා දෙක සංසන්දනය කර යම් යම් ද්‍රව්‍ය හා සංකල්ප සමඟ වචන හඳුනා ගත හැකි විය . කොමේනියස් සිය ප්‍රතිසංස්කරණ අදහස් ඉගෙනීම, ඉගැන්වීම, භාෂා ප්‍රවීණත්වය, ක්‍රියාකාරී ඉගෙනුම ආදී ක්ෂේත්‍ර ඔස්සේ එළි දක්වා ඇත. තවද පාසල් අධ්‍යාපනය සඳහා පාසල් මට්ටම් ද යෝජනා කළේය, ඒවා අද විශ්වීය වශයෙන් පිළිගැනේ: වයස අවුරුදු 6 දක්වා ළදරු පාසල (ළදරු පාසල), අවුරුදු 6 සිට 12 දක්වා ස්වභාෂා පාසල (ප්‍රාථමික පාසල), වයස අවුරුදු 12 සිට 18 දක්වා ලිඛිත පාසල (ද්විතීයික පාසල) සහ විශ්වවිද්‍යාලය කුසලතා සහ ජයග්‍රහණ මත පදනම් වූ අධ්‍යාපනය වශයෙනි (<https://www.pgpedia.com/c/john-amos-comenius>).

ජර්මානු භාෂාවට පරිවර්තනය කරන ලද Janua Linguarum Reserata, කෘතිය ඉක්මනින් යුරෝපය පුරා ප්‍රසිද්ධ වූ අතර පසුව එම කෘතිය යුරෝපීය සහ ආසියානු භාෂා ගණනාවකට පරිවර්තනය විය. භාෂා ඉගෙනීම පිළිබඳ කොමේනියස් හඳුන්වා දුන් නව ක්‍රමය හේතුකොට එම කෘතිය ලොව පුරා ජනප්‍රිය වීමෙන් හා පොත පිළිගැනීමට ලක්වීමෙන් තමා “අපේක්ෂා නොකළ තරම් දිරිමත් වූ” බව කොමේනියස් පවසා ඇත (<https://www.moravian.edu/> no date). ඉහත කරුණු මගින් අනාවරණ වන්නේ පැවති අධ්‍යාපන ක්‍රමයට හඳුන්වා දුන් නව ප්‍රතිසංස්කරණ යෝජනා බොහෝ සෙයින් ලෝකයේ වෙනත් රටවල අධ්‍යාපනය කෙරෙහි ද සැලකිය යුතු බලපෑමක් එල්ල කර ඇති ඇති ආකාරයකි.

අධ්‍යාපනය ප්‍රජාතාන්ත්‍රිකරණය පිළිබඳ කොමේනියස්ගේ අදහස

සැමට අධ්‍යාපනය ලබා දීම කොමේනියස්ගේ අධ්‍යාපන දර්ශනයේ මූලික අරමුණක් විය. ඒ සඳහා කොමේනියස් තම අධ්‍යාපන ප්‍රතිසංස්කරණ යෝජනා මගින් පැවති ඉගෙනුම්, ඉගැන්වීම් ක්‍රමය වෙනුවට සෑම දෙනාටම ප්‍රවේශ වීමට හැකිවන පරිදි සරල පසුබිමක සිට වඩාත් සංකීර්ණ සංකල්ප දක්වා ක්‍රමයෙන් වර්ධනය වන ඉගැන්වීම් ක්‍රම, අර්ථ විරහිත කට පාඩම් ක්‍රමය වෙනුවට තාර්කික චින්තනය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරමින් ජීවිත කාලය පුරාම ඉගෙනීම, දුප්පත් දරුවන්ට සමාන අවස්ථා, කාන්තාවන් සඳහා අධ්‍යාපනය සහ විශ්වීය හා ප්‍රායෝගික උපදෙස් ආදිය හඳුන්වා දීමට කටයුතු කරමින් සියලුම දරුවන්ට ඉගෙනීමට අවස්ථාව ලබා දෙන අධ්‍යාපන ක්‍රමයක් සඳහා පෙනී සිටියේය. ඒ බව ඔහුගේ *The Great Diactic* කෘතියෙහි සඳහන් මෙම වැකියෙන් සනාථ වේ. "ධනවතුන්ගේ හෝ බලවතුන්ගේ දරුවන් පමණක් නොව, සියලු නගරවල සහ ගම්වල සිටින, උසස්, නිව, පොහොසත් සහ දුප්පත් යන සියලු දෙනාගේම පිරිමි ළමයින් හා ගැහැණු ළමයින් එක හා සමානව පාසලට යවනු ලැබේ". කොමේනියස්ගේ අධ්‍යාපනයේ පරම පරමාර්ථය ලෙස සැලකුවේ පුද්ගලයින් උගතුන් කිරීම නොව ඔවුන් යහපත් අනුගාමිකයින් ලෙස සංවර්ධනය කිරීම හා ආගම, දැනුම සහ ගුණධර්ම සහිත පුද්ගලයන් ලෙස ගොඩනඟා ගැනීමයි. ඉගෙනීම සඳහා විනය අවශ්‍ය බවත් අධ්‍යාපනයට ශිෂ්‍යයා වෙනෙස මහන්සි වී වැඩ කළ යුතු බවත්, පාසල් පරිසරය, ඉගෙනුම් ලාභියා සතුටට පත් කරන ස්ථානයක් බවට පත් කිරීම ගුරුවරයාගේ වගකීමක් බව තවදුරටත් අවධාරණය කරන ලදී (<https://www.pgpedia.com/c/john-amos-comenius>).

කොමේනියස් හඳුන්වා දුන් ඉගැන්වීමේ ශිල්ප ක්‍රම

කොමේනියස්ගේ අධ්‍යාපන ප්‍රතිසංස්කරණ මගින් ඉගැන්වීමේ ක්‍රම පිළිබඳ සැලකිය යුතු වෙනසක් අපේක්ෂා කරන ලදී. පැවති ගුරු කේන්ද්‍රීය ක්‍රමය හා යාන්ත්‍රික ඉගෙනුම වෙනුවට ශිෂ්‍ය කේන්ද්‍රීය හා ස්වභාවධර්මය ඇසුරින් ගවේශනාත්මක ඉගෙනුමක් සඳහා ජනතාවගේ අවධානය යොමු කරවන ලදී. කොමේනියස් ඉතා කුඩා දරුවන්ට

අධ්‍යාපනය ලබා දීමේ වැදගත්කම මූලිකම හඳුනාගත් දාර්ශනිකයෙකි. කුඩා දරුවන්ගේ අධ්‍යාපනයේ සිට ඉදිරියට අධ්‍යාපනය ලබා දීම සඳහා ඔහු විවිධ ඉගැන්වීමේ ශිල්ප ක්‍රම හඳුන්වා දී ඇත. එහි එක් පියවරක් ලෙස කොමේනියස් මව්වරුන් සඳහා “ළදරු අවධියේ පාසල” නමින් පෙළක් ලිවීය. එය මව්වරුන්ගේ කුඩා දරුවන් පාසලට ඇතුළත් වීමෙන් අනතුරුව පාසැලේ දී ළමුන් මුහුණ දෙන විෂයයන් වෙත පහසුවෙන් ළඟා වීමට අවශ්‍ය මග පෙන්වීම නිවසේ දී ම හෙළිදරව් කිරීම සඳහා සකස් කරන ලදී. කොමේනියස් හඳුන්වා දුන් මෙම ක්‍රමය මගින් කුඩා අවධියේ සිට දරුවන් අධ්‍යාපනයට පෙළඹවීමේ උත්සාහයක් දරා ඇති බව සනාථ වේ. දෙමාපියන් පූර්ව සූදානමකින් යුතු ව දරුවන්ගේ ඉගෙනුම් කටයුතු සඳහා දායකත්වය සැපයීම මගින් සෑම දරුවකුට ම ඉදිරියට යාමට ඇති අවස්ථා තහවුරු කිරීමක් ලෙස පෙන්වාදිය හැක. මෙම තත්ත්වය අධ්‍යාපනය ප්‍රජාතන්ත්‍රීය කිරීමේ කොමේනියස්ගේ උත්සාහය තහවුරු කිරීමක් ලෙස ද පෙන්වාදිය හැක.

කොමේනියස්ගේ ඉගැන්වීමේ ශිල්පීය ක්‍රම අතර දරුවන්ගේ මව් භාෂාවෙන් ඉගැන්වීමේ කටයුතු සිදු කිරීමේ වැදගත්කම දැඩිව අවධාරණය කර ඇත. කොමේනියස් සම්භාව්‍ය භාෂාවන් ඉගෙනීම ප්‍රතික්ෂේප නොකරන ලදී. විශේෂයෙන් ලතින් භාෂාව ඉගෙනීම මගින් ළමයින් සංස්කෘතිකකරණයට යොමු කිරීමට ඇති හැකියාව අවධාරණය කරන ලදී. නුමුත් අවට ලෝකයේ සත්‍ය නිරීක්ෂණය කිරීමට සහ සොයා ගැනීමටත් දරුවන් තුළ සැබෑ පුරුෂාර්ථයන් තහවුරු කිරීමටත් දරුවන්ගේ ප්‍රාථමික භාෂාවෙන් ඉගැන්වීමේ වැදගත්කම යළි යලිත් අවධාරණය කරන ලදී.

කොමේනියස්ගේ ඉගැන්වීමේ ශිල්පීය ක්‍රම අතර ආධාරක භාවිතය තවත් එක් ක්‍රමවේදයක් විය. ඔහු විසින් 1658 දී ස්වදේශීය භාෂාවෙන් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද ප්‍රථම ළමා පින්තූර පොත වන Orbis Pictus (The World Illustrated) ඒ සඳහා කදිම උදාහරණයකි. මෙය ලතින් වාක්‍ය නිරූපණය කරන පින්තූරවලින් සමන්විත විය. නිදසුනක් වශයෙන්, “හිස සහ අත” යන පරිච්ඡේදය ආරම්භ වූයේ හිසක සහ අත් දෙකේ පින්තූරයකිනි. පසුව එවැනි වාක්‍යයන් සමඟින් එදිනෙදා ක්‍රියාකාරකම් පෙන්වන පින්තූර 150 ක් අඩංගු විය. ඒ අතර උද්‍යාන රැකබලා ගැනීම, පාන් පිළිස්සීම සහ බියර් සෑදීම

වැනි අවස්ථා නිරූපනය විය. වර්තමානයේ ද විශේෂයෙන් ප්‍රාථමික ශ්‍රේණිවල දරුවන්ට සංකල්ප හඳුන්වා දී මේ දී රූප හා සංකල්ප එකට ඉදිරිපත් කරයි. එම තත්ත්වයට කොමේනියස්ගේ මාර්ගෝපදේශ හේතු වන්නට ඇත.

ළමයින්ට ප්‍රීතිමත් ඉගෙනුම අවස්ථා අත්කර දීම කොමේනියස්ගේ ඉගැන්වීමේ ශීල්පීය ක්‍රම අතර වැදගත් ස්ථානයක් ගෙන ඇත. සතුන්ගේ පින්තූර සහ ඔවුන් නිකුත් කරන අනුරූප ශබ්ද කියවීම සඳහා ශබ්ද පද්ධතියක් ඇතිකිරීම ඊට කදිම නිදසුනකි. විශේෂයෙන් ප්‍රාථමික ශ්‍රේණිවල දරුවන් අනුකරණයට යොමු වීම සාමාන්‍ය ලක්ෂණයකි. එම අවස්ථාව ප්‍රයෝජනයට ගනිමින් දරුවන් තුළ වර්යාමය වෙනස්කම් සිදු කිරීමට මෙම ක්‍රමය වර්තමානයේ ද භාවිතයට ගැනේ. තවද ළමයින්ගේ මට්ටමට මෙන්ම ඔවුන්ගේ රුචිකත්වයට අනුරූප වන අයුරින් ද ඔවුන් තුළ විනෝදාස්වාදය තහවුරු වන අන්දමට ක්‍රියාකාරකම් මෙම පොතට ඇතුළත් කර ඇත. මෙම තත්ත්වය ශිෂ්‍ය කේන්ද්‍රීය මෙන්ම සරලත්වයේ සිට සංකීර්ණත්වය කරා ප්‍රවේශ වන ඉගෙනුම ක්‍රමයක් ලෙස පෙන්වා දිය හැක. තව ද වත්මන් අධ්‍යාපනයේ සාකච්ඡාවට බඳුන් වන අධ්‍යාපනයේ ස්ථම්භ හතරෙන් එකක් වන ජීවත්වීම සඳහා ඉගෙනුම (Learn to be) ට අදාළ ඉගැන්වීමේ ක්‍රමවේද කොමේනියස් හඳුන්වා දී ඇති ආකාරය එම කෘතියේ අන්තර්ගත කරුණු පරීක්ෂා කිරීමේදී අනාවරණ වේ. එම කෘතිය තුළ බයිබලානුකූල තේමා මෙන්ම විද්‍යාව, තාරකා විද්‍යාව, සංගීතය සහ දවසේ විනෝදාස්වාද ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳ කරුණු අඩංගු වූ අතර, එය සිසුන්ට සාර්ථක ජීවිතයක් සඳහා ශක්තිමත් පදනමක් ලබා දෙනු ඇතැයි කොමේනියස් විශ්වාස කළේය. පොතේ පැහැදිලිවම අරමුණු කළේ ළමයින් ඔවුන්ගේ මට්ටමේ ඔවුන් උනන්දුවක් දක්වන මාතෘකා සමඟ සම්බන්ධ කර ගැනීමයි. මෙම පොත බොහෝ යුරෝපීය සහ සමහර පෙරදිග භාෂාවලට පරිවර්තනය කර සියවස් දෙකක් යුරෝපයේ සම්මත පොත බවට පත් විය. එය දරුවන්ගේ අධ්‍යාපනය සඳහා ලියන ලද ප්‍රථම පින්තූර පොත ලෙස සැලකෙන අතර පසුකාලීන අනෙකුත් නිදර්ශන පෙළපොත්වල පූර්වගාමියා විය (<https://www.pgpedia.com/c/john-amos-comenius>).

කොමේනියස් විසින් අධ්‍යාපනය පිළිබඳ ඉහතින් දක්වා ඇති දාර්ශනික අදහස් සම්පිණ්ඩනය කර බැලීමේ දී පහත සඳහන් ක්ෂේත්‍ර පිළිබඳ සිය අවධානය දක්වා ඇති බව තහවුරු වේ.

- සැමට අධ්‍යාපනය
- ඉගෙනීමට සිසුන්ගේ ස්වභාවික නැඹුරුව
- පහසු අදියර මගින් ඉගෙනීම
- මූල්‍ය ආධාර
- වෘත්තීය සුදානම
- විෂය බාහිර ක්‍රියාකාරකම්
- ජීවිත කාලය පුරාම ඉගෙනීම

කොමේනියස් විසින් හඳුනාගත් මෙම ක්ෂේත්‍ර නූතන විශ්ව අධ්‍යාපනය තුළ වැඩි අවධානයට ලක්ව ඇති බව වත්මන් අධ්‍යාපන භාවිතය තුළින් දැකගත හැක. ඒ පිළිබඳ කරුණු ඉදිරි පරිච්ඡේදයෙන් සොයා බැලීමට අපේක්ෂා කරමි.

ජෝන් ආමොස් කොමේනියස්ගේ නිජබිම වන මොරාවියාවට අමතරව, ඔහු ශුද්ධ රෝම අධිරාජ්‍යයේ අනෙකුත් ප්‍රදේශවල සහ වෙනත් රටවල ජීවත් වූ අතර ස්වීඩනය, පෝලන්ත-ලිතුවේනියානු පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලය, ට්‍රාන්සිල්වේනියාව, එංගලන්තය, නෙදර්ලන්තය සහ නංගේරියාව යන රටවලට ද සිය සේවාව දියත් කර ඇත (<https://www.moravian.edu/about/college-history/john-amos-comenius>).

ජෝන් ආමොස් කොමේනියස්ගේ අධ්‍යාපනය පිළිබඳ දාර්ශනික අදහස් විසි එක් වන සියවසේ අධ්‍යාපනය තුළින් ප්‍රකට වන අවස්ථා

ජෝන් ආමොස් කොමේනියස් 17 වන සියවස නියෝජනය කළ අධ්‍යාපන දාර්ශනිකයෙක් වුවත් ඔහුගේ අධ්‍යාපන දර්ශනයෙන් මතු කළ අදහස් වර්තමාන ලෝකයේ බොහෝ රටවල ක්‍රියාත්මක අධ්‍යාපන ක්‍රියාවලිය සඳහා ගුරුකොට ගෙන ඇති බව පෙනීයයි. තව ද අධ්‍යාපන පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර සංවිධානයක් වන යුනෙස්කෝ සංවිධානය මගින් හඳුන්වා දී ඇති අධ්‍යාපනය පිළිබඳ

මාර්ගෝපදේශ තුළ අන්තර්ගත බොහෝ කරුණු කොමේනියස්ගේ අධ්‍යාපන දර්ශනයේ කරුණු සමග සමපාත වන බවක් දැකගත හැක. යුනෙස්කෝ සංවිධානය ට අනුව 21 වන සියවසේ අධ්‍යාපනය මගින් සිසුන්ට නව ලෝකය තුළ සාර්ථක වීමට අවශ්‍ය කුසලතා ලබා දීම සහ එම කුසලතා ප්‍රගුණ කිරීමට ඔවුන් තුළ විශ්වාසය වර්ධනය කිරීම ප්‍රමුඛ කාර්යය බව පෙන්වා දෙන ලදී. ඒ සඳහා නිර්මාණශීලීත්වය, විවේචනාත්මක චින්තනය, සන්නිවේදන, සහයෝගීතාව ආදී 21 වන සියවසට අදාළව කුසලතා හතරක් හඳුන්වා දී ඇත. මෙම තේමා හතර තේරුම් ගත යුත්තේ ඒකක හෝ විෂයයන් ලෙස නොව, සියලු විෂයමාලා සිතියම්ගත කිරීම සහ උපාය මාර්ගික සැලසුම් හරහා ආවරණය කළ යුතු තේමා ලෙස ය. ඔවුන් සාක්ෂරතාවය සහ සංඛ්‍යාත්මක දැනුම මෙන් සෑම පාඩමකම කොටස්කරුවන් විය යුතුය (<https://thinkstrategicforschools.com/>). අධ්‍යාපනය පිළිබඳ මෙම අදහස කොමේනියස්ගේ අධ්‍යාපන දර්ශනයේ මෙසේ දක්වා ඇත. අධ්‍යාපනයේ දී සියලුම විෂයයන් ඉගෙනීම ඒකාබද්ධ කළ යුතු බවත් මාතෘකා ඛණ්ඩනය කරනවාට වඩා විෂයයන් අතර සම්බන්ධය තිබිය යුතු බව පෙන්වා දෙයි. කොමේනියස්ගේ අධ්‍යාපන චින්තනය මතු දැක්වෙන ක්ෂේත්‍ර ඔස්සේ ද වර්තමාන අධ්‍යාපන සංවර්ධනයට දායක වී ඇත. අධ්‍යාපනයට සමාන ප්‍රවේශ අවස්ථා, සිසුන්ගේ සංවර්ධන අවධීන් සමග ගැළපෙන පරිදි අධ්‍යාපනය නිසි ලෙස පරිමාණය කිරීම පිළිබඳ ඔහුගේ අදහස් ද, භාෂා අධ්‍යාපනය සහ ඉන්ද්‍රිය අධ්‍යාපනය පිළිබඳ ඔහුගේ න්‍යායන් ද නවීන අධ්‍යාපන අදහස් තුළ ප්‍රබල ලෙස පිළිබිඹු කරයි. ඔහුගේ අදහස් විප්ලවීය වූ අතර එම අදහස්වලින් පෝෂණය වූ ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලියක් විසිළුකඩ සියවසේ පන්ති කාමර තුළින් ප්‍රදර්ශනය වේ. අධ්‍යාපන විද්‍යාව තුළ අධ්‍යාපනයේ මනෝ විද්‍යාවට හිමි වන්නේ වැදගත් ස්ථානයකි, ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලියේ දී ළමා සංවර්ධනය පිළිබඳ ගුරුවරයා සතු දැනුම, අධ්‍යාපන අරමුණු ඉටු කර ගැනීමට ඉතා වැදගත්වේ. වත්මන් අධ්‍යාපනයේ මනෝ විද්‍යාව තුළ එම දැනුම පිළිබඳ පුළුල් ලෙස සාකච්ඡා වන අතර එහි ගෞරවය ජීන් පියාජේ ප්‍රමුඛ බොහෝ මනෝ විද්‍යාඥයන් අතර බෙදී ගිය ද ළමා සංවර්ධනය පිළිබඳ දර්ශනයක් ඉදිරිපත් කළ ප්‍රමුඛයෙකු ලෙස ජෝන් ආමොස් කොමේනියස් වැදගත් වේ, දරුවන්ගේ සංවර්ධන අවධීන්

පිළිබඳ කොමේතියස්ගේ සිතුවිලි සිත් ඇදගන්නා සුළු ය. ඔහු විශ්වාස කළේ, ළමයින් අවට ලෝකය තේරුම් ගැනීමට උත්සාහ කරන විට ඔවුන්ගේ බාහිර සංවේදනයන් වර්ධනය වී මේ අවධිය ආරම්භ වන බවයි. දෙවන අදියරේ දී, සංවර්ධනය අභ්‍යන්තරයට හැරෙන අතර, දරුවාගේ පරිකල්පනය සහ මතකය ඇතුළත් අවධානය අධ්‍යාපනය වෙත යොමු කළ යුතුය. තුන්වන අදියරේ දී, කොමේතියස් විශ්වාස කළේ සිසුන් බාහිර උත්තේජක අර්ථ නිරූපණය කිරීමට සහ අනුමාන කිරීමට තම අභ්‍යන්තර ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය භාවිත කිරීමේ හැකියාව වර්ධනය කරගන්නා බවයි. අවසාන අදියරේදී, සිසුන් වඩාත් විද්‍යාත්මක සංකල්ප සමඟ පොරබදන්නට සූදානම් වන බවට ඔහු තර්ක කරයි (<https://www.mdpi.com/2077-1444/12/11/1012>).

ළමා සංවර්ධනය පිළිබඳ කොමේතියස් ඉදිරිපත් කළ ඉහත අදහස් ජීන් පියාජේ (1896-1980) විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද ළමා සංවර්ධන අවධීන් පිළිබඳ න්‍යායට සමාන වනු ඇත. ජීන් පියාජේට අනුව ප්‍රජානන සංවර්ධනය යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ දරුවකු ඉපදීමේ සිටම අවට ලෝකය පිළිබඳ දැනුම, අවබෝධය ගොඩනගා ගනිමින් ස්වකීය බුද්ධිය වැඩි දියුණු කර ගැනීම ය, මෙහිලා මතක තබා ගැනීම, සංජානනය, දැනීම, සිතීම හෙවත් චින්තනය, ගැටලු විසඳා ගැනීම, අත්දැකීම්, වචන කථාකිරීම, වචනවල තේරුම දැන ගැනීම, සංවිධානය, තීරණ ගැනීම, පරිකල්පනය යනාදිය ප්‍රජානනයට අයත් ක්ෂේත්‍රයේ කරුණු කිහිපයක් ලෙස පෙන්වා දිය හැකිය. ඒවා සංවර්ධනය කර ගැනීම මගින් අවසානයේ බුද්ධිය යනුවෙන් හඳුන්වනු ලබන සමස්ත හැකියාව සංවර්ධන වේ (අබේපාල රෝලන්ඩ්, 2010:133). මීට අමතරව, ළමුන් තුළ සංකල්ප සාධනය පහසු වන අයුරින් සංවර්ධනයේ මුල් අවධියේ දී සංවේදී ඉගෙනීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කරමින් කොමේතියස් කුඩා දරුවන් සඳහා Orbis Pictus නැමති පිංතූර පොත එළිදක්වන ලදී. මෙම පොතේ එදිනෙදා ක්‍රියාකාරකම් පෙන්වන පින්තූර 150 ක් අඩංගු විය. පොත හඳුන්වා දීමෙන් පැහැදිලිවම අරමුණු කළේ ළමයින් ඔවුන්ගේ මට්ටමේ, ඔවුන් උනන්දුවක් දක්වන මාතෘකා සමඟ සම්බන්ධ කර ගැනීමයි. මෙම අදහස ජෝන් ඩුවි (1859-1952) විසින් හඳුන්වා දුන් ක්‍රියාකාරී අධ්‍යාපනයේ දැක්වෙන කරුණුවලට බොහෝ සමානතාවක් ප්‍රකට කරයි. ඩුවි දක්වන පරිදි ශිෂ්‍යයාට තමා කැමති ක්‍රියාවලීන් තෝරා

ගැනීමට ඉඩ සැලසීමෙන් සහ ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඉඩ දීමෙන් පාසලක් ජීවිතයන් අතර දැනට පවත්නා පරතරය ඉවත්කර ගත හැකිය. (සේනාධීර සිල්වි, ව්‍යාපාරික ශාමික, 2002: 103). කොමිෂියස් ස්වභාවධර්මය, ආගම සහ දැනුම අතර සම්බන්ධය ගැන දැඩි ලෙස විශ්වාස කළ අතර, එහි දී ඔහු ප්‍රකාශ කළේ දැනුම ස්වභාවධර්මයෙන් සහ ස්වභාවධර්මය දෙවියන්ගෙන් උපත ලබන බවයි (<https://en.wikipedia.org/wiki/>). කොමිෂියස්ගේ දැනුම සහ ස්වභාවධර්මය අතර පවතින සම්බන්ධය පිළිබඳ අදහස නූතන අධ්‍යාපන දාර්ශනික ජීන් ජැක් රූසෝ (1712-1778) විසින් ද මෙසේ පැහැදිලි කර ඇත, “අධ්‍යාපනය අප වෙත ළඟාවන්නේ ස්වභාවදහමෙන්, මිනිසුන්ගෙන් සහ ද්‍රව්‍යයන්ගෙනි. අපගේ ඉන්ද්‍රියන්ගේ වර්ධනය සහ එම ඉන්ද්‍රිය ආශ්‍රයෙන් ගොඩනැගෙන අධ්‍යාපනය වනුයේ ස්වභාවදහමෙන් ලබන අධ්‍යාපනයයි” (සේනාධීර සිල්වි, ව්‍යාපාරික ශාමික, 2002: 75) මීට අමතරව නූතන අධ්‍යාපන දාර්ශනිකයන් වන පෙස්ට්ලොස්, මාරියා මොන්ටිසෝරි, රචින්ද්‍රනාත් තාගෝර් ආදී දාර්ශනිකයන්ගේ අධ්‍යාපන දර්ශන ගොඩ නැගීමේ දී කොමිෂියස්ගේ අධ්‍යාපන දර්ශනයේ එන බොහෝ කරුණු ආදර්ශයට ගෙන ඇති ආකාරය නිරීක්ෂණය වේ. මේ අනුව 21 වන සියවසේ අධ්‍යාපන ක්‍රමය තුළ අවධානයට ලක්වන අධ්‍යාපනයේ න්‍යායාත්මක පදනමට මෙන් ම අධ්‍යාපනික ව්‍යවහාරයට කොමිෂියස්ගේ අධ්‍යාපන චින්තනයේ ආලෝකය ලබාගෙන ඇති ආකාරය සියුම් ලෙස නිරීක්ෂණය කළ හැකිය.

සාරාංශය

බටහිර අධ්‍යාපන දාර්ශනිකයෙක් වූ ජෝන් ආමොස් කොමිෂියස් අධ්‍යාපනය යන සංකල්පයේ සැබෑ අරුත අධ්‍යාපනය තුළින් මතු කර ගැනීම උදෙසා සුවිශේෂී දර්ශනයක් ඉදිරිපත් කළ චින්තකයෙකි. ඔහුගේ අධ්‍යාපන දර්ශනය පුද්ගලයෙකුගේ භෞතික ජීවිතය මෙන් ම ආධ්‍යාත්මික ජීවිතය සාර්ථක කර ගැනීම උදෙසා ගොඩ නැගුණු දර්ශනයක් බැවින් එම සුවිශේෂී තත්ත්වයට පාත්‍ර වෙනවා ඇත. එය ප්ලේටෝගේ (ක්‍රි. පූ. 427-347) විඥනවාදී දර්ශනයට සමානව අදහස් ඉදිරිපත් වූ පසුබිමක ඒ බව සනාථ වේ. විඥනවාදී දර්ශනයට අනුව ද නියම ඥානය යනු බාහිර ලොව පිළිබඳව නොව අමරණීය සදාකාලික ලෝකය පිළිබඳව දැනුමයි. මෙහි දී ඉන්ද්‍රිය බද්ධ

ලෝකය හා සම්බන්ධ මතවාද දැනීම මෙන් ම අතීන්ද්‍රීය ලෝකය, යථාභූත ඥානය, ඇත්ත ඇති සැටියෙන් ම දැනීම ආදී පාර භෞතික තත්ත්වය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම අධ්‍යාපනය බව මොවුන් දෙදෙනා විසින් පෙන්වා දී ඇත. ජ්‍යෙෂ්ඨවරයා විඥනවාදී දර්ශනයට අනුව දාර්ශනික පුද්ගලයෙකු නිර්මාණය කරගැනීමට උත්සාහ කරන්නා සේම කොමේනියස්ගේ පැන්සොෆිස්ට් දර්ශනය මගින් ආගම, දැනුම සහ ගුණධර්ම මගින් යහපත් අනුගාමිකයින් පිරිසක් දායාද කිරීම අධ්‍යාපනයේ අරමුණ කරගන්නා ලදී. කොමේනියස්ගේ අධ්‍යාපන අරමුණු ඔහු ජීවත්වූ 17 වන සියවසට අදාළ වූ ආකාරයටම 21 වන සියවසේ සමාජ අවශ්‍යතාවක් ලෙස යහපත් පුද්ගලයෙකු බිහි කර ගැනීම, ඒ සඳහා කොමේනියස් නූතන අධ්‍යාපනඥයන් මෙන්, පින්තුර, සිතියම්, ප්‍රස්ථාර සහ අනෙකුත් දෘශ්‍ය ආධාරක භාවිත කළ අතර සිසුන්ට ඉගෙනීම ගෝචර වන ආකාරයට භූමිකා රංගන, ආදර්ශන, පියවර ක්‍රමය, ගවේශන ආදී විවිධ ඉගැන්වීමේ ක්‍රමවේද පන්ති කාමරයට ගෙන ආවේය. ඔහුගේ ක්‍රමය තුළ පෙර පාසල්, ශ්‍රේණියේ පාසල, උසස් පාසල සහ විද්‍යාලයට සමාන ශ්‍රේණි හතරක් තිබුණි. ඔහු, ඉගෙනීම ජීවිත කාලය පුරාම සිදුවිය යුතු ක්‍රියාවලියක් බව විශ්වාස කළ අතර අඛණ්ඩ අධ්‍යාපනය වෙනුවෙන් පෙනී සිටියේය. කොමේනියස් නිවැරදි අධ්‍යාපනය ක්‍රිස්තුස් කේන්ද්‍ර කරගත් සහ පැන්සොෆිස්ට් ලෙස අර්ථ දක්වන ලදී. Pansophism තුළ, ආධ්‍යාත්මික, දාර්ශනික සහ විද්‍යාත්මක ඉගෙනීම ඒකාබද්ධ වේ. ඒ අනුව අධ්‍යාපනය තුළින් මානව වර්ගයා යහපත් අතට හැරවිය හැකි බව ඔහු පෙන්වා දෙන ලදී. මේ ආකාරයට සරල අවස්ථාවක සිට ඉතා ගැඹුරු අධ්‍යාපනික ප්‍රාප්තියක් කරා පුද්ගලයන් මෙහෙය වීම සඳහා ඉදිරිපත් කරන ලද කොමේනියස්ගේ අධ්‍යාපන දර්ශනය හෙවත් පැන්සොෆි වාදය 21 වන සියවසේ අධ්‍යාපනික අරමුණු ළගා කර ගැනීමට වඩාත් සුදුසු දාර්ශනික ප්‍රවේශයක් ලෙස හඳුනාගත හැකිය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

වන්දසේකර (2009). අධ්‍යාපනයේ දාර්ශනික පදනම. කොට්ටාව: සාර ප්‍රකාශන.

සේනාධීර, සිල්වි සහ වනසිංහ, ශාමිනිද (2002). ශ්‍රී ලංකාවේ අධ්‍යාපන සැලසුම්කරණය සඳහා දාර්ශනික මාර්ගෝපදේශ. කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

අබේපාල, රෝලන්ඩ් (2002). *අධ්‍යාපනයේ මනෝවිද්‍යාත්මක පදනම*. කොට්ඨාශ: සාර ප්‍රකාශන.

Robert A. Dent, *John Amos Comenius: Inciting the Millennium through Educational Reform* <https://www.mdpi.com/2077-1444/12/11/1012>

John Amos Comenius Czech educator. <https://www.britannica.com/biography/John-Amos-Comenius>, <https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Comenius>

Web sites

John Amos Comenius summary | Britannica

https://en.wikipedia.org/wiki/John_Amos_Comenius

<https://www.pgpedia.com/c/john-amos-comenius> 2024 03 26 at 10 9 pm

<https://www.moravian.edu/about/college-history/john-amos-comenius> 2024 03 20 7.44 pm

<https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Comenius>

<https://www.aacs.org/assets/Journal-Vol-12-No-3/Vol-10-NO-3/Applying-the-Educational-Principles-of-Comenius.pdf>

https://www.researchgate.net/publication/333754286_Didactic_Principles_by_Comenius_and_21st_Century_Skills